

Pogawędnik filozoficzny – odcinek 20

8 czerwca 2020

Jakub Maciejewski, Kinga Kaśkiewicz, Marcin T. Zdrenka

Estetyka fotografii Jana Bułhaka

Pełny opis odcinka

Był taki czas w historii fotografii, kiedy twórcy *obrazów świetlnych* oraz ich odbiorcy zastanawiali się nad tym, czy uzyskane drogą automatyczną zdjęcie kiedykolwiek będzie można uznać za dzieło sztuki. Okazuje się, że rozważania natury filozoficznej dotyczące fenomenologii i ontologii procesu twórczego doprowadziły wielu myślicieli do potwierdzenia tezy, mówiącej, iż zdjęcie może być obrazem fotograficznym, a więc dziełem artystycznie i estetycznie wartościowym.

Zwolennikiem powyższej tezy był Jan Bułhak (1876-1950), profesor wileńskiego uniwersytetu im. Stefana Batorego w Wilnie. Wyniki analizy niezwykle obszernego dorobku teoretycznego i fotograficznego wileńskiego fotografa jednoznacznie pokazują, że zmyślne zdejmowanie obrazów światłem malowanych przy uwzględnieniu szeregu czynników – psychologicznych i estetycznych – może prowadzić do uzyskania przez fotografa pięknego zdjęcia. Bułhak z aptekarską dokładnością opisuje problem kreacji artystycznej, zdając sobie jednoznacznie sprawę z złożoności procesu recepcji obrazów monochromatycznych. Jeśli proces twórczy sam w sobie jest obcowaniem z sztuką i życiem, to także doświadczenie dzieła „nowej sztuki” wiązać się musi z prawidłami estetyki fotografii, prowadzącymi zarazem

do uzyskania przez artystę obrazu pięknego, ale przede wszystkim do wzbudzenia u odbiorcy uczucia przyjemności, ściśle spowinowaconego z doświadczeniem piękna w ogóle.

Nie ulega wątpliwości, że doświadczenie estetyczne dzieła fotograficznego jest doświadczeniem szczególnego rodzaju, ponieważ łączy ono w sobie rzeczywistość minioną z tą przez odbiorcę przeżywaną.

Jest to swoista gra twórcy z widzem wymagająca od obu niczym nieskrępowanej otwartości i przepastnej przestrzeni wyobraźniowej, odpowiednio; umiejętności kreacji, ale także interpretacji uzyskanych tą drogą obrazów.

Jan Bułhak, 1919 r., Wilno, Ogród Bernardynów,
sepia, fotografia czarnobiała. Źródło: Muzeum Sztuki w Łodzi.

Jan Bułhak, 1919 r., Wilno, Kościół św. Kazimierza, sepia, fotografia czarnobiata. Źródło: Muzeum Sztuki w Łodzi.

Jan Bułhak, 1919 r. Wilno, Widok z dzwonnicy św. Jana, fotografia czarnobiata, sepia. Źródło: Muzeum Sztuki w Łodzi.

Jan Bułhak 1919 r., Wilno, Dominikanie,
fotografia czarnobiata, sepia. Źródło: Muzeum Sztuki w Łodzi.

Jan Bułhak, 1919 r., Wilno, Cmentarz luterański,
Fotografia czarnobiąta, sepia. Źródło: Muzeum Sztuki w Łodzi.

Kalendarium

1905 r. – Jan Bułhak – amator i dyletant

1912 r. – otwiera w pełni profesjonalne studio fotograficzne w Wilnie

1919 r. – początek kariery naukowej

1921 r. – kierownik Zakładu Fotografii Artystycznej na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu w Wilnie

1927 r. – członek i założyciel Wileńskiego Towarzystwa Miłośników Fotografii

1928 r. – Współzałożyciel Fotoklubu Wileńskiego

1929 r. – Współzałożyciel Fotoklubu Polskiego

Najważniejsze prace teoretyczne

„Fotografika” – Wilno 1931

„Wędrowki fotografa” (łącznie 36 pozycji) – Wilno 1931–1936

„Technika bromowa” – Wilno 1933

„Bromografika” – Wilno 1934

„Estetyka światła” – Wilno 1936

„26 lat z Ferdynandem Ruszczycem” – Wilno 1939

„Polska Fotografia Ojczysta” – Poznań 1939

„Fotografia Ojczysta” – Wrocław 1951

Odnaczenia

1923 r. – Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski

1925 r. – Złoty Krzyż Zasługi

1936 r. – Srebrny Wawrzyn Akademicki